

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I
INFORMACIÓ LOCAL

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL

NÚMERO 156
GENER-FEBRER 1995

EDITA: AGRUPACIÓ
CULTURAL LA FEMOSA
CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA
DIPÒSIT LEGAL: L-264-1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Els articles que apareixen
a les planes de La Femosa
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants

PÒRTIC

Ja som al 1995 i, com si no haguéssim canviat d'any, ens trobem igualment treballant per a treure al carrer un altre número d'aquesta revista. Quan comença un any, tots voldríem ser optimistes per esperar que l'any que encetem (o els altres que l'acompanyen) ens siguin favorables (encara que nosaltres ja ens acontentaríem a que no ens fos esquerp) i puguéssim realitzar, en el seu transcurs, bona part dels nostres desitjos: desitjos ben modestos, si cal dir-ho, perquè tot i com estan les coses en aquest món de llàgrimes (guerres per tot arreu, polítics i polítiques d'allò més crispants, corrupció . . .) no som gosats de demanar la lluna. Tot i això, sí que tenim ànims, encara, per engrescar-nos en projectes que, per alguns, poden semblar insignificants, però que per nosaltres són d'una importància cabdal.

Una de les més velles aspiracions de l'Agrupació Cultural *La Femosa*, és la de poder oferir als seus socis i als que encara no ho són, un servei de biblioteca complet, però que fins ara no ha estat possible, ja que, per falta d'un espai adequat, tots els llibres del nostre fons, restaven (i encara resten) guardats dins de capses. Això, però està en camí de solucionar-se, ja que, mentre aquests fulls s'estan gestant, els paletes estan treballant per adequar degudament la segona planta de l'edifici de la seu de *La Femosa* per a instal·lar-hi d'una manera escaient els prop de quatre mil llibres del seu fons.

Diuen que el que no s'acontenta és per que no vol. Nosaltres no direm tant, però sí que estem contents de sentir-nos aprop d'aconseguir (com dèiem més amunt), una de les nostres més velles aspiracions; tenir una biblioteca, una biblioteca al servei de la gent del nostre poble.

LA FEMOSA CUINA

BARBAROIS (CREMA BOLCADA)

INGREDIENTS

175 grs. de sucre
 5 ous
 1/4 de l. de llet
 3 fulles de cola de peix
 600 grs. de nata muntada
 1 tub de vainilla

Es talla a bocins la cola de peix i es posa a estobar amb la llet.

A part, desfem el sucre amb els rovells i s'afegeix a poc a poc la llet amb la cola de peix, prèviament colada. Posarem una cassola al foc amb aigua i, damunt d'aquesta, hi posarem l'altra amb la crema; anirem remenant sense deixar bullir fins que espessi. Es treu del foc i s'hi tira la vainilla. Després es fa refredar (fins a la temperatura del cos).

Es munten les clares i els tirem la crema refredada i, finalment, la nata.

En una plata de forn sucada amb oli es tirarà la crema i després la posarem a la nevera (es millor fer-ho un dia per l'altre). Al moment de servir-ho es treu del motlle i s'adorna al gust.

AMETLLES GARAPINYADES

INGREDIENTS

1 got d'ametlles
 1 got de sucre
 1/2 got d'aigua
 un raig d'anís

En una cassola de fang es posen les ametlles, el sucre, l'aigua i l'anís; es posa al foc i no hem de deixar de remenar fins que l'ametlla quedi coberta de sucre i agafi el color torrat.

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

LA FEMOSA CUINA / 2

NOTES I NOTÍCIES / 4

NOTES DELS DIVENDRES
CULTURALS / 9

MOTS ENCREUATS / 12
Per M. N.

NOUS VALORS PER A UNA
SOCIETAT EN CRISI: O.N.Gs. / 14
Per Eulàlia Solà

CARTA OBERTA / 16
Per Maria Puig i Argilés

CONTRADICCIONS / 17
Per Pere Arnau

AMB POQUES PARAULES / 18
Per Felip Gallart i Fernàndez

COSES DEL NOSTRE TERME / 19
Per A. Costafreda

OBJECTIU: RESIDU MÍNIM / 20
Per A. E. A.

FOLKLORE ARTESENC / 22
Per A. C.

Pujant les bigues a l'edifici
de l'antiga abadia.

NOTES I NOTÍCIES

FESTES DE NADAL

Durant el període nadalenc s'han organitzat tot un seguit d'activitats. Així el mateix dia 25 La Comissió de Festes va organitzar una sessió de ball de tarda i nit, amb el grup NIT DE FESTA, i entre sessió i sessió va celebrar-se un petit espectacle.

La nit de Cap d'Any, va reunir a 200 artesencs a la Sala de la Llar, on la Comissió de Festes amb la col.laboració d'un grup de voluntaris, van

encarregar-se d'organitzar el sopar i tota la festa. Comptant en aquell dia amb l'actuació del Grup musical ELS TARTANYS.

L'arribada del gran Xambelan i el dia de Reis va ser organitzat enguany per l'Associació de Dones d'Artesa, les quals varen aconseguir fer vibrar novament a tota la quitxalla que amb il.lusió va anar a rebre als reis Mags i a buscar les seves joguines.

Escala en Hifi

El dia 6 de gener del 1995 a la Sala de la Llar del poble, un grup de joves d'Artesa d'edats compreses entre els 15 i 19 anys varen organitzar un festival d'Escala en Hifi, interpretant al llarg de dos hores tot un seguit de temes musicals variats que varen fer-nos passar una agradable i divertida estona.

Escala HI-FI: un moment de l'actuació.

APROVACIÓ DEL PRESSUPOST DEL 1995

I MOCIÓ SOBRE EL 0,7 % AL TERCER MÓN

L'Ajuntament d'Artesa a la seva sessió plenària del dia 29 de desembre del 1994 va aprovar el pressupost per l'exercici de 1995 el qual importa un total de

74.500.000 ptes.
En la mateixa sessió plenària es va acordar per unanimitat de tots els regidors destinar el 0,7% dels ingressos propis del

pressupost en pro de la solidaritat i cooperació i que per l'any 1995 suposa un import de 168.000 ptes. els quals s'adreçaran a l'entitat Metges Sense Fronteres.

CONVENI AMB L'EXCM. AJUNTAMENT PER L'OBERTURA DE BIBLIOTECA

L'Ajuntament en Ple a la seva sessió del dia 26 de gener va aprovar amb els vots favorables dels regidors de l'entesa artesenca i els desfavorables dels regidors Sr. Ramon Gallart, del grup municipal del Partit Popular, i Isidre Puig del grup municipal de Convergència i Unió, la signatura d'un conveni amb

l'Agrupació Cultural La Femosa per a l'obertura d'una biblioteca municipal.

Aquest conveni previst per una durada inicial de 4 anys, suposa una despesa econòmica per part de l'Ajuntament de 400.000 ptes. que s'invertiran en millores d'acondicionament de la sala del primer pis que

existeix al local social de La Femosa del carrer Dels Gallarts número 7. A canvi l'Agrupació Cultural La Femosa es compromet a mantenir oberta la biblioteca unes hores setmanals i a posar a l'abast de tots els artesencs i artesenesques el seu fons bibliogràfic que compta amb uns 4.000 volums de llibres de diferents temàtiques.

APROVACIÓ DEL PADRÓ D'HABITANTS A 1-1-95

L'Ajuntament d'Artesa de Lleida va aprovar el dia 9 de gener del 1995 la rectificació d'habitants del municipi en referència a l'1 de gener del 1995 el qual dona el següent resultat:

<u>Habitants a 1-1-94</u>		<u>Baixes de 1-1-94 a 1-1-95</u>	
TOTAL	1.220	TOTAL	42
HOMES	605	HOMES	23
DONES	615	DONES	19
<u>Altes de 1-1-94 a 1-1-95</u>		<u>Habitants a 1-1-95</u>	
TOTAL	54	TOTAL	1.232
HOMES	35	HOMES	617
DONES	19	DONES	615

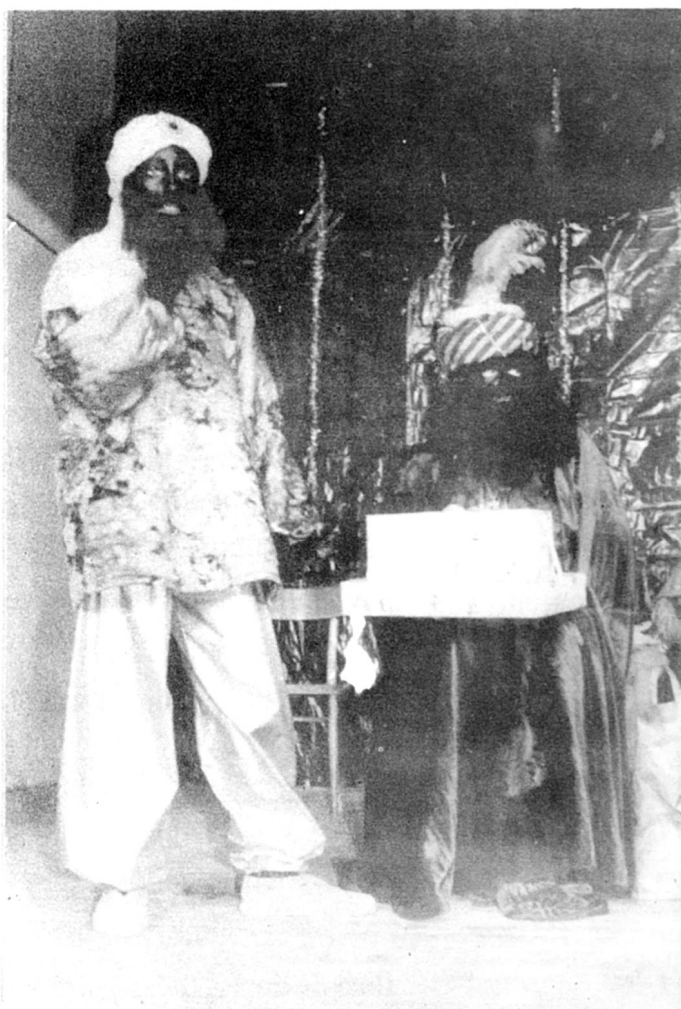
FESTA DE SANT ANTONI

El dia 17 de gener, festa local del nostre municipi, es va organitzar a la Plaça Major, la ja tradicional olla barrejada, cuinada per en Venanci Drudis i Farré. L'assistència de gent fou força important si

bé cal dir que malgrat el bon temps que feia aquell dia la gran majoria s'emportava el dinar cap a casa, i eren pocs els que es varen quedar a menjar-la a la plaça.

Hem de fer esment que al

matí també va celebrar-se després de la Missa Major, la ja tradicional benedicció dels animals i vehicles, i per la tarda es va projectar una pel·lícula de cinema.

Els Reis Mags: repartiment de regals.

LLISTAT DE DEFUNCIONS, MATRIMONIS I NEIXEMENTS ESDEVINGUTS EL 1994 A ARTESA DE LLEIDA

<u>DEFUNCIONS</u>	<u>DATA</u>
RAMON BARDELLA GUAMIS	06.11.94
NATALIA BESORA CASTELLÓ	09.08.94
GENOVEVA BIOSCA SERÓ	27.01.94
ROBERT BONASTRE BERNAUS	05.04.94
MARIA GALLART BOSCH	15.04.94
DANIEL LOPEZ UVAL	11.02.94
MIQUEL NIUBÓ IGLÉSIAS	28.10.94
ELENA OLOMÍ ORÓ	11.10.94
JOSEP PAGÈS GABROL	05.07.94
JOAN PONS BOLDÚ	13.04.94
ANTONIO PONS NOGUÉ	04.11.94
MIGUEL SANS PASCUAL	19.03.94
FELICIDAD SOLÉ ORÓ	29.12.94

MATRIMONIS

PLACIDO SARLE MOR - CAROLINA PUY DRUDIS	28.05.94
JAUME BALAGUERÓ MUNTADA - ENCARNACIO ADELINA IGLÉSIAS OLOMÍ	18.06.94
EUGENIO GONZALEZ MALMIERCA - GEMMA SALA LECIENA	07.08.94
ANTONIO DONAIRE MORENO - VICENTA BARBERÀ LOZANO	24.09.94
JAUME PALOU CASTELLS - M ^a IMMACULADA OLOMÍ ANÉ	10.09.94
EMILI PIJUAN GARRÒS - M ^a TERESA MOR BONET	12.11.94
MODEST MOR NOSAS - JOSEFA ALBERT FERNANDEZ SANCHEZ	26.02.94
JOSEP ADRIÀ BERENGUÉ LLUSÀ - MONTSERRAT ARREDONDO GARCIA	16.04.94
MIQUEL GRAU FARRÉ - M ^a DOLORES BOTANCH ORPELLA	30.07.94
GERARD PARÍS IGLÉSIAS - VENANCIA LLOBERA CARBONELL	23.07.94

NAIXEMENTS

<u>Nom i cognoms</u>	<u>Data</u>	<u>Pares</u>
GENIS BATLLE BESORA	02.03.94	Jesús Batlle i Judith Besora
CRISTINA BRAVO VILANOVA	19.04.94	Joan Ramon Bravo i Elena Vilanova
CURIAL GALLART RODRÍGUEZ	02.02.94	Josep R. Gallart i Maria Rodríguez
ARNAU OLIVARES DOMENECH	27.01.94	Manuel Olivares i Concepció Domènech
SARA ROMAN FALLA	14.01.94	Antonio Roman i Gloria Falla
JORDI TORRENT BONASTRA	02.11.94	Jordi Torrent i Dolors Bonastra

(Un nou periòdic artesenc)

escatxic

CONVERGÈNCIA DEMOCRÀTICA DE CATALUNYA · SECCIÓ LOCAL
GENER 1995 · NÚM.1 · ARTESA DE LLEIDA

A mig mes de gener d'enguany, va aparèixer a Artesa un nou periòdic; amb el nom de capçalera de *Escatxic*, editat per convergència Democràtica de Catalunya, Secció Local. El número u d'*Escatxic* consta d'un doble full (tamany foli), escrit per les dues cares amb una lletrapetita i atapeïda, però de molt bon llegir, ja que està confeccionat amb molta cura i, a més a més, està molt ben imprès. Que sigui editat per un grup polític local, ja

ens ve a dir que té pretensions de ser-ne el seu portanveu, però això no té cap més importància que el simple fet de constatar-ho. El que valorem més que res, és el mateix fet de la seva aparició, ja que, per a nosaltres, tot el que és lletra impresa ja té el seu valor afegit que, d'entrada, ja ens el fa atractiu.

Nosaltres que sabem ben bé (per una llarga experiència) el que costa fer aparèixer una revista dins d'una peridocitat concreta, ens

sembla admirable (però del tot positiva) el repte que s'ha proposat la Secció Local de Convergència Democràtica de Catalunya, de fer aparèixer la seva pròpia revista. És per això mateix que els felicitem amb tot el nostre enteciasme, li donem el nostre suport moral, tot esperant que *Escatxic* no pari de créixer i de caonsolidar-se.

Enhorabona i endavant.

Consell de Redacció de La Femosa

Notes dels

Divendres Culturals

Dins del cicle de conferències-col·loqui que cada hivern organitza l'Agrupació Cultural *La Femosa* amb el nom genèric de *Divendres Culturals*, de tema variat, el passat mes de desembre, vam poder escoltar aquestes:

Divendres dia 2:

Xavier Sans, que és enginyer agrònom de l'Escola de Jardineria de l'Alt Urgell, ens va parlar sobre les plantes ornamentals, però sobre tot

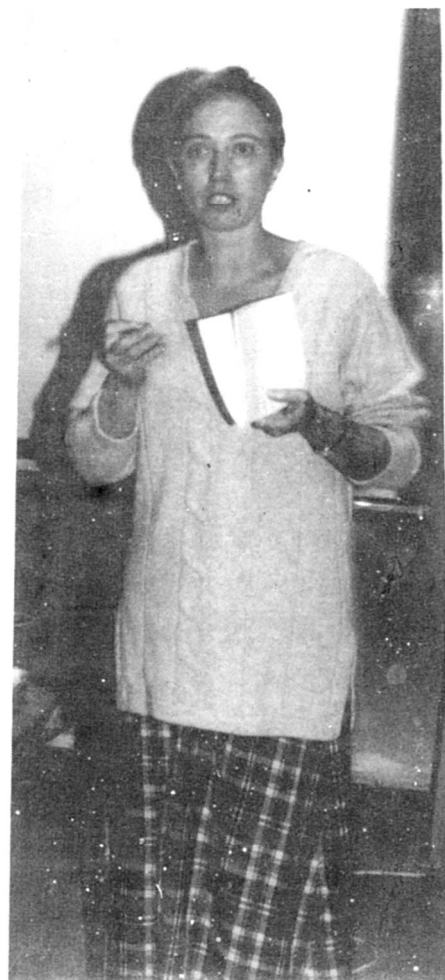
Xavier Sans, en un moment del col·loqui assaborint el cremat

de les plantes ornamentals autòctones del nostre país que, segons ell, acostumen a estar molt desaprovades pels dissenyadors de jardins de les nostres contrades. Amb uns arguments senzills, però molt didàctics, va presentar (ajudat per una projecció de diapositives) els diferents usos que es poden fer de les plantes de jardineria i, també, de les plantes ornamentals d'interior.

La xerrada va estar d'allò més amena i el col·loqui es va allargar (després de l'acostumada tasseteta de rom cremat) fins a altes hores de la matinada. Va estar una d'aquelles conferències en què hom sent la necessitat de saber més coses sobre les plantes.

Divendres dia 9:

A l'hora de costum i al local de l'Agrupació Cultural *La Femosa*, va venir a parlar *Marta Pallarés* (professora de Belles Arts) la qual va dissertar d'una manera planera (però magnífica), sobre l'evolució dels

Marta Pallarés en un moment de la seva exposició

diferents corrents de l'Art Modern (centrant-se, més que res en la pintura). Es va servir de diapositives per a il·lustrar d'una manera gràfica les diferències bàsiques de les distintes etapes de la pintura contemporània. *Marta Pallarés* ens va oferir una de les millors conferències que

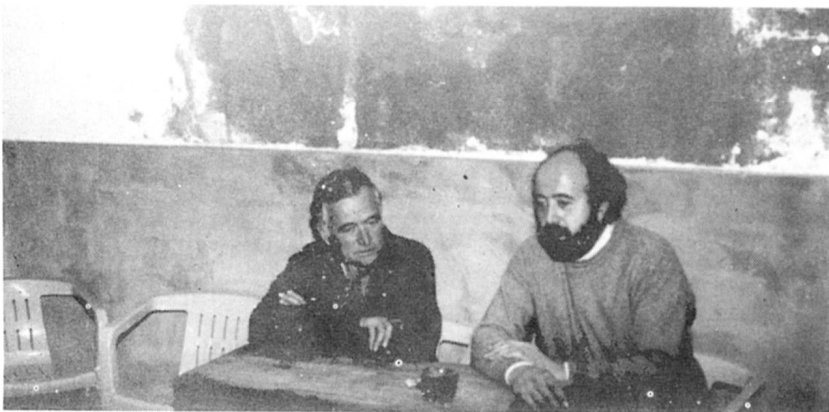
molts anys i això es va veure reflectit en el col.loqui, ja que en un tema que la majoria dels oients n'érem profans, hom es va atrevir a fer tota mena de preguntes.

Ens atrevim a suggerir als organitzadors dels *Divendres Culturals de La Femosa* que l'any que ve (enguany, per tots els efectes), contracti a la *Marta Pallarés*, no per una xerrada, sinó per tot un curset, ja que som molts els qui ens hi apuntaríem.

Divendres dia 16:

De totes les persones que estaven previstes que vindrien a parlar a *La Femosa* el passat mes de desembre, una de les que va atreure més atenció va estar *Pep Riera* (Coordinador

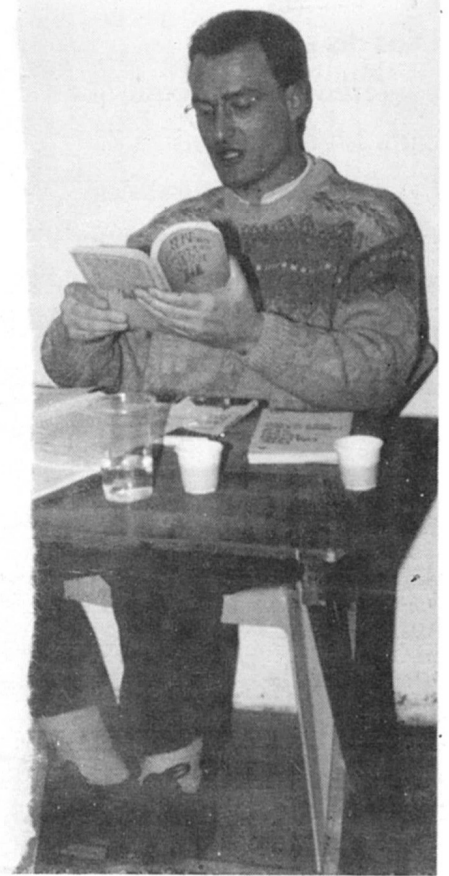
General de la Unió de Pagesos) i no només perquè és un personatge carismàtic de la pagesia del nostre país sinó, també, pel fet que s'havien celebrat (poques setmanes abans) les primeres eleccions sindicals al camp català o a Cambres Agràries, amb la victòria aclaparadora del sindicat de la Unió de Pagesos. *Pep Riera*, és clar, va venir a *La Femosa* a parlar del present i de les perspectives de futur de la pagesia catalana. El tema (entre els tertulians, la majoria pagesos) va ser seguit amb molt d'interès, i el col.loqui, com havia passat en els darrers divendres, es va allargar fins a altes hores de la matinada, palesant, un cop més, el bon humor i la bona conversa de *Pep Riera*.

Pep Riera, en el moment d'ésser presentat pel *Felip Domenech*

Divendres dia 23:

La conferència d'aquest divendres tancava els *Divendres Culturals* del mes de desembre. La va fer *Miquel Viladegut*, professor

Miquel Viladegut llegint un text de *Pere Calders*

de literatura de l'Institut Joan Oró de Lleida. *Viladegut*, que ja és un amic de la casa (havia vingut en altres dues ocasions) va parlar de l'obra del malaguanyat *Pere Calders*. El tema l'havíem demanat, expressament, els mateixos organitzadors dels *Divendres Culturals*, perquè ja sabien que en *Viladegut* era un gran admirador de l'obra de *Calders*.

Aquesta va ser una conferència atípica, ja que per il·lustrar d'una manera viva la immensa imaginació (i l'humor) de Pere Calders i la seva manera de escriure, el conferenciant va llegir alguns fragments dels contes més representatius de l'autor. Encara que en aquesta conferència hi havia molt

poca gent, el diàleg o tertúlia es va allargar molt.

NOTA DE LA FEMOSA

Encara que teníem previst d'allargar (com en els altres anys) les conferències dels *Divendres Culturals* fins ben bé el mes de març, degut que ja han començat les obres de remodelació del nostre local

per encabir-hi d'una manera digna i ja definitiva la biblioteca (els llibres de la qual, des del canvi de domicili, resten encapçats), hem decidit de suspendre-les (l'any que ve serà un altre any), ja que l'edifici del nostre local social, ha quedat ple de pols i d'estris de paleta.

Cavalcada dels Reis Mags pels carrers d'Artesa.

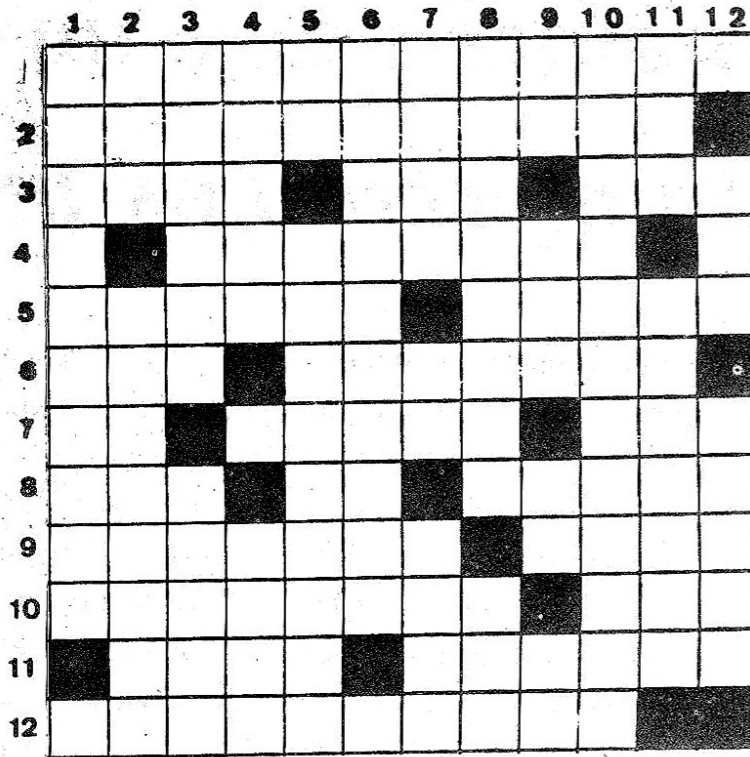
MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1-. Rèptils dinosaures fòssils. 2-. Eixarrancar. 3-. Troncs lligats o també títol donat al president egipci. Element més o menys llarg, buit per dintre i normalment de forma cilíndrica. Consonant repetida. 4-. Consonant. Element metàl·lic i molt dúctil emprat en la indústria electrònica. La rodona. 5-. Al revés, també corrent d'aire. Certa malaltia infecciosa. 6-. Divisió administrativa de Suècia. Al revés manifestarien alegria. 7-. Unitat catalana. Al revés, vila d'Aragó, província d'Osca incendiada per les tropes de Felip V durant la Guerra de Successió. També al revés Índex de Preus al Consum. 8-. Coalició política molt catalana, i no per això molt nacionalista. Vocal repetida. Enganyar fingint bona voluntat. 9-. Preparació farmacèutica destinada a la conjuntiva ocular. Nom de consonant. 10-. Persona o cosa que supleix la falta d'una altra. Al revés, en llatí Deu. 11-. Gasos que formen l'atmosfera terrestre. N'és un quan s'ha de triar dues coses. 12-. Treves en una guerra o conflicte bèl·lic.

VERTICALS

1-. Bernardo . . . . ., director de cinema italià (Novecento, L'últim emperador, etc.). Vocal. 2-. Entrant marítim a la costa. Actuar en forma racional. 3-. El gas més abundant de l'escorça terrestre. Darrer. 4-. Relatiu al nas. Vocal. Paraula repetida que significa, gairebé, quasi. 5-. Símbol del toro. Balladors que dansen. 6-. Que ha complert 80 anys. Consonant. 7-. Primer rei d'Israel. El dos romà. Color entre el blau i el violat. 8-. Judicat per un àrbrbitre. Al revés, organisme d'espionatge nord-americà. 9-. Segons diuen, allí nasque Abraham. Casa d'ocell. Segona nota musical. Cinquanta-una. 10-. Dividiries en branques o rames. 11-. No conreat, inhabitat. Urpejarem. 12-. Consonant que pluralitza. Mossegada, mossada. Encesa d'ira, emprenyada.

SOLUCIÓ

HORIZONTALS

- 1- Brontosaurus. 2- Eixancarrar. 3- Rais. Armisticis.
- 4- T. Gadolini. 5- Galero.
- 6- Lan. Rurien. 7- Uc. Ainsa. Ipc.
- 8- Ciu. Aa. Trair. 9- Colliri. Erra. 10- Interina. Del. 11- Aire. Dilema. 12-

VERTICALS

- 1- Bertolucci. A. 2- Ria. Racionar. 3- Oxigen. Ultim. Tr. 4- Nasal. A. Leri.. 5- Tr. Dansaires. 6- Octogenari. T. 7- Saul. II. Indi. 8- Arbitrat. Cia. 9- Ur. Niu. Re. Li. 10- Ramificaries. 11- Erm. Uripirem. 12-
- S. Mos. Irada.

Nous valors per a un societat en crisi: Les ONGs

Durant el franquisme els grups polítics dits democràtics i/o d'esquerres i que ja sabem no estaven legalitzats, encarnaven el símbol emblemàtic d'una societat que somniàvem gairebé perfecta. Hi havia un bullit de bones intencions, de desitjos, d'idees... que coincidien malgrat l'alineació diferent dels grups: tots fèiem un front comú i la gent se sentia viva dins d'una causa comuna que consideràvem justa.

A partir de 1975, amb la mort del dictador, d'una manera lenta, però gradual ens semblava que definitivament podríem posar en pràctica allò que un considerable restrenyiment ideològic ens havia obligat a guardar. Hem avançat, però potser no tant com esperàvem. Cada un dins del seu front s'adona que les expectatives eren superiors a la realitat i això sempre decepciona. Sigui com sigui el desencant està servit i grans i sobre tot joves assistíem a una mena de

desencís ple de passivitat, potser esperant devades que els polítics resolguessin tant causes, ells que ara remenaven les cireres. Si a aquestes circumstàncies hi afegim els reiterats casos de corrupció entendrem per una banda el desprestigi social d'aquest grup, el dels polítics, i per un altra el desencís suarament dels votants.

D'una temporada llarga ençà, s'han donat a conèixer cada cop d'una manera més agosserada una sèrie d'organitzacions no governamentals (les ONGs) algunes de les quals es mantenen només amb la col.laboració econòmica dels seus associats defugint qualsevol participació econòmica en forma de subvenció d'organismes oficials o polítics per tal de mantenir un alt grau de llibertat ideològica i d'objectivitat. Aquest és el cas de *Greenpeace*, altres estan subvencionades parcialment per institucions: Mans unides 15%, Càritas

23%. ... tenen connotacions religioses: Mans unides, altres són totalment laiques: intermón. El fet és que aquest tipus d'organitzacions deixen bastant de banda les diferències ideològiques i/o religioses i simplement actuen i es preocupen tant de temes relacionats amb la misèria: fam, malalties com producte d'una guerra o per endarreriment social (3r món) com de problemes ecològics relacionats amb la salut del planeta, dels seus habitants i la millora de la qualitat de vida. De fet tota la moguda del *Voluntariat* que ha promocionat el Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya està encaminat a aplegar tot tipus d'activitat o d'organització coneguda o no, individual o col.lectiva que s'interessi pels afers socials dins d'una actitud solidària i de lliurament al proïsme. Tot això vol dir que comença a haver-hi moviment de masses important fora de la política estricta, vol dir que la gent

passa a l'acció al marge dels polítics i que la gent se sent més útil dins d'una ONG que dins d'un grup polític com passava en altres èpoques remotes.

El més rellevant del cas és que la gent, els joves també, comencen a tenir il·lusió i ganes, novament, de canviar les coses i participar d'una manera directa i personal en assumptes de tipus social. Tota l'activitat desplegada a l'entorn del 0,7 n'és una bona mostra, també els grups de voluntaris per apagar els focs d'aquest estiu, per les inundacions de la tardor. La llarga letargia comença a esvair-se i això és un bon símptoma no sols social sinó també individual: participar i sentir-se útil és una de les millors teràpies contra el cansament, la desgana i l'avorriment. Les ONGs, les agrupacions culturals... tot tipus d'experiència de voluntariat pot ser un camí per a sentir-se més satisfet i això ja és un gran què.

A la nostra població a banda de la gent que tradicionalment ha participat en tasques de tipus social sense finalitat de lucre: Agrupació Cultural La Femosa, APAs, Agrupacions

de tot tipus... la gent de diferents consistoris municipals... darrerament hi ha hagut gestions de joves directament relacionades amb l'ajuda cap a altres pobles en situacions extremament delicades: Recollida d'aliments per a Bòsnia, el xeringuito de la darrera festa major a favor de Ruanda... La nostra participació com podem comprovar pot assolir diferents graus tot depenent de la nostra situació momentània: des de la participació directa i personal, l'econòmica... o la signatura solidària en un paper. El desenvolupament a qualsevol nivell depèn de nosaltres i ningú s'hi hauria de sentir exclòs.

Ací tenim un bon feix d'agrupacions i adreces. També pots participar directament a la teva població integrant-te en qualsevol grup que funcioni i de segur que la teva col·laboració els serà gratificant i ben útil.

Intermón fomenta la sensibilitat social cap al Tercer món.

Roger de Llúria, 15. 08010 Barcelona. Tel. 93 482 07 00

Greenpeace defensa el medi ambient amb accions de

denúncia.

Carrer Pelai, 32, àtic.
08001 Barcelona. Tel. 93 318 77 49

SETEM promou anades de joves al Tercer Món a l'estiu.

C/ Sant Antoni Abat, 49.
08001 Barcelona. Tel. 93 441 53 35.

Metges Sense Frontera actua a les zones

d'emergència sanitària arreu del món. Carrer Portal de l'Àngel, 1r 1a.
08002 Barcelona. Tel. 93 412 52 52

Voluntaris 2000 actua en activitats populars que es fan a Barcelona. Estació del Nord. Carrer Nàpols, 42. 08018 Barcelona. Tel. 93 232 36 54.

Eulàlia Solà

CARTA OBERTA

Artesa de Lleida 28-12-94

L'actuació a l'aniversari "25 anys del grup Els Tartanys" va ser un gran concert. Us felicito, perquè no va ser una cosa d'aficionats sinó que va ser una cosa de professionals. L'actuació que va sortir del vostre cor va entrar dins el nostre quedant una il·lusió i satisfacció per a tots els que vàrem venir a veure-la tant els d'Artesa com els de fora amb menció del poble de Puigverd del qual n'és fill el nostre cantant Ramon Calderó.

Estic molt contenta perquè durant l'actuació em sentia que tenia 20 anys menys i em vaig oblidar completament dels

problemes que pateixo, essent, doncs, una medicina molt bona.

Aprofito una vegada més per felicitar a tots "Els Tartanys", incloent-hi a tots aquells que varen ajudar-vos a fer-ho realitat. En aquest sentit voldria destacar la feina del director Paco Escartín que amb tota la seva voluntat ha sabut posar-hi el seu gra d'arena i amb molta satisfacció vosaltres li heu sabut retornar, la dels dos joves nois Miquel Niubó i Gerard Calderó i la del nostre i gran presentador Felip Olomí que ho va fer molt bé.

En aquest estat

d'inspiració m'agradaria també felicitar el grup La Coral que en el seu dia varen presentar una diada molt satisfactòria i molt ben cantada, al Felip Gallart perquè va fer un llibre molt bo de la història d'Artesa de Lleida i a Ramon Serra per la seva col·laboració en el terreny de la fotografia. Per últim m'agradaria mencionar la meua cosina Isabel París que ha deixat un record de la seva pintura a l'església del nostre poble.

Així doncs només em falta desitjar bones festes i un any nou per a tot el poble d'Artesa de Lleida.

Maria Puig Argilés

CONTRADICCIONS

Sempre hem sentit dir que, segons la dita popular, *per a ser mentider s'ha de tenir memòria*, ja que una altra dita diu: *s'agafa més aviat un mentider que un coix*. La saviesa popular, en aquestes dites és ben palesa. Un mentider, si no té memòria, es contradiu sempre en la història que explica i són aquestes contradiccions les que el descobreixen. Les contradiccions, però (i hauriem de dir malauradament), no són patrimoni exclusiu dels mentiders sense memòria, sinó que tots, més o menys, alguna vegada hi hem caigut. Tots tendim, en algun moment, a dir allò que sabem que ens farà quedar bé davant dels altres i no sempre ho fem conscients que ens estem contradint d'allò que hem dit en un altre lloc o en un altre moment. Quan aquestes contradiccions són dites de paraula i algú ens les fa notar, sempre podem dir que *allò altre* no ho havíem dit, o que no ho

havíem dit exactament com ens ho remarquen, perquè sempre confiem que la memòria dels altres també pot flaquejar en algun punt. Fet i fet, a tots ens molesta una mica que ens assenyalin les nostres contradiccions, ja que ens fa una mica mentiders o, potser més greu, no gaire formals i això ens desacredita davant dels altres i, la nostra imatge, diguem-ne pública, se'n ressent d'una manera lamentable.

En política molts cops no ens podem estar de criticar l'actuació pública dels que manen, ja sigui al municipi, ja sigui en nivells més elevats, i això tant si són adversaris nostres (en les diferents ideologies) com si no ho són. En política, diuen, tot o gairebé tot, és permès, però quan el que critiquem és alguna de les actuacions o declaracions d'algun adversari nostre que ocupa un càrrec que nosaltres li volem disputar, hauríem d'anar molt de compte en no

caure en cap contradicció, per petita que sigui i, sobre tot, mirar de ser cauts de no deixar expressat en lletres de motlle aquestes contradiccions, perquè les primeres les podem negar, però les altres no.

Últimament, al nostre poble, que sembla que els ànims no s'hagin calmat del tot després del referèndum de l'aigua o, potser perquè s'atancen les eleccions municipals, en sentim dir alguna de fresca. Ningú vol ser caut, tots sembla que tinguin la veritat en exclusiva. Llàstima que tot el que s'ha dit i el que es va dient no ho tinguem escrit en bona tinta o, si més no, grabat en alguna cinta de *cassette*, perquè seria molt interessant fer-hi un repàs.

Pere Arnau

AMB POQUES PARAULES

Barcelonisme

Tots els que ens confessem obertament barcelonistes, enguany no sabem on dar-les. El contundent cic a zero que els deixebles de Valdano ens endosaren al Bernabeu ha estat un tràngol difícil de pair i que ens costarà molt d'oblidar, acostumats com estàvem als triomfs continuats dels darrers quatre anys.

Es fa molt difícil, en aquests moments, mantenir que la política esportiva i de fitxatges hagi estat la més adient. Als admiradors del danès Michael Laudrup, ens costarà de comprendre com es va poder prescindir dels seus serveis i, alhora, se' l deixés marxar a reforçar el nostre enemic més acèrrim, on triomfa de forma incontestable. Suposo que aquesta decisió acabarà formant part d'una antologia dels disbarats esportius més flagrants dels darrers cinquanta anys. Els responsables, per altra part, encara és hora que donin explicacions raonables i, com vulgarment es diu, ens fan

beure amb una orella de ruc. El brasiler Romario, per a molts el número u mundial, ha estat des del punt de vista esportiu el número u dels mantes més grans que mai s'hagin arrossegat per aquests camps de Déu. El romanés G. Hagi fins ara no ha demostrat gran cosa, llevat de la seva refinada capacitat de marcar-se sol i fer-se un embolic amb la pilota. El búlgar Stòitxkov, a excepció de trepitjar el contrari i recollir la pilota d'or, s'ha limitat a mostrar el seu mister Hyde més desagradable i groller. La resta de jugadors en la mateixa tònica desentonada i vulgar dels esmentats: es passegen com ànimes en pena damunt una gespa que sembla un bancal de rostoll. L'anomenat equip de somni que deixà bocabadada mitja Europa, sembla avui un malson per a tots els barcelonistes de bona voluntat que acudeixen al Camp Nou i els milions de soferts que els seguim a través dels mitjans de comunicació. L'entrenador J.

Cruyff, per la seva banda, fuig d'estudi sempre que pot i amb l'excusa de l'entorn, de manca d'il·lusion, de poca concentració i altres falòrnies per l'estil, llença totes les pilotes fora, i així, és clar, no hi ha forma de marcar un gol.

De totes maneres no cremem els vaixells encara i confiem en la recuperació d'un equip que ben poques alegries ens ha donat en el que portem de lliga. En futbol no s'ha de perdre mai l'esperança, d'això els barcelonistes en sabem força, amb permís del Tenerife i del València. Cal confiar, amb una fe irreductible, impertorbable, sincera, infinita, d'aquella que mou muntanyes, que aquest any també, sí senyor. I si no - no cridem el mal temps - sempre ens quedarà el consol de pensar que, ben mirat, no n'hi ha per tant, que això del futbol només és un joc. Qui no s'accontenta és perquè no vol.

Felip Gallart i Fernández

COSES DEL NOSTRE TERME

- La ginesta -

Entre les diferents espècies de plantes que creixen d'una manera autòctona a la nostra zona, hi ha la ginesta (*ginestra*, segons la nostra manera de parlar). Al terme d'Artesa hi podem veure dues menes de ginesta, la més coneguda per la gent és la ginesta vera o, senzillament ginesta (*Spartium junceum*), que es distingeix per la seva flor d'un groc brillant, d'una aroma penetrant i al mateix temps agradable. L'altra ginesta, ginesta borda o de fer escombres (*Retama sphaerocarpa*), encara que molt més abundant que l'altra, passa desapercibuda, ja que fa unes flors molt petites, també grogues, però sense olor, i només se la tallava per fer llenya. Si ens fixem en l'hàbitat natural d'aquestes plantes, en la seua distribució pel nostre terme, ens adonarem d'una cosa curiosa, ja que mentre la retama (amb aquest nom és descrita la ginesta borda al primer volum de *La Flora dels Països Catalans* de

l'Editorial Barcino, Barcelona, 1984, encara que al diccionari Fabra no hi surti), mentre que la retama, deia, està escampada per tot el terme, des de la partida de Castelló fins a la Coma Madrona i colonitza amb facilitat totes les terres que van quedant-se ermes; l'altra només la trobarem, formant petits grups, al llarg del curs del Canal d'Urgell; fora d'aquesta estreta franja, no la trobarem enlloc més si no és plantada per l'home, com la mata que hi ha davant de l'església.

Fa tot l'efecte que, mentre la ginesta borda sempre ha estat aquí, l'altra sembla ben bé una intrusa. Segurament que devia arribar al terme d'Artesa juntament amb les aigües d'aquest canal, i encara que sembli estrany, mai no ha pogut colonitzar cap altra part del terme.

Al llarg de la banqueta del Canal d'Urgell o canal Vell (per diferenciar-lo del canal Nou o Auxiliar), formant petites colònies (com la

ginesta), hi podem trobar també almenys dues espècies d'arbres que tampoc no les trobem enlloc més. L'una és la que els artesencs coneixem amb el nom de *saüc*, de fulles compostes molt llargues i d'una olor forta i desagradable. El nom d'aquest arbre, però, en català normatiu, és *ailant* (*Ailantus altíssima*). L'altra mena d'arbre és el que els botànics coneixen amb el nom de *robina* (*Robina pseudoacàcica*); és un arbre força punxenc de fulles semblants a les de la freixa, però d'un verd molt més clar i que fa les llavors en tanelles. El robina s'escampa més que l'altre, ja que també el podem veure al pantà de reg de Sant Ramon.

Un botànic segurament ens explicaria les raons del perquè la ginesta (que sembla ben adaptada als terrenys eixuts) no s'hagi apartat mai de les vores del canal Vell en la seua expansió natural. Ho sap algú?

A. Costafreda

OBJECTIU: RESIDU MÍNIM

Fins ara hem estat parlant de la importància de seleccionar els materials per al posterior reciclatge en comptes de llençar-los a l'abocador i desentendre'ns de llurs repercussions mediambientals. La següent fase és a prop: separar la matèria biològica (deixalles de menjars, etc., tot allò putrible) per fer adob orgànic a la planta de compostatge que ja tenim a punt; però encara que aquesta activitat sigui admirable encara es pot millorar.

La manera seria educant encara més els nostres hàbits de consum mirant de produir el menor nombre de deixalles possibles (ens referim sens dubte als embolcalls) tots aquells plàstic papers, forespans, llaunes... que emboliquen els productes i que molts cops són ben inútils. Una vegada consumit els producte ens queda l'embalatge que després haurem de reciclar i encara que això sigui mil vegades

millor que llençar-lo (actitud avui ja menyspreable) encara podem actuar millor si procurem de reduir en la mesura del possible la quantitat d'embolcalls. Al principi sembla complicat però molts cops no es tracta més que d'una simple tria. D'ací a pocs anys la recollida selectiva s'implantarà a tota Catalunya, si més no ja hi comença a haver poblacions pioneres, que com Artesa, no sols es plantegen els aventatges de la recollida selectiva sinó la reducció dels residus. Aquest és el cas de tres poblacions: Molins de Rei, Sant Cugat del Vallès i Torrelles de Llobregat que fan un pla mancomunitat de recollida selectiva; també tenen previst una planta de compostatge i de moment ja comencen a informar sobre les bases del **RESIDU MÍNIM**, bases que tot seguit us les fem a mans perquè n'estigieu informats.

Cal trobar-hi solució

L'impacte de les deixalles i la

necessitat d'aprofitar els materials que són profitables en comptes de llençar-los demanen solucions amb criteris ecològics. Quins?

1. **EVITAR** les deixalles innecessàries
  2. **RETORNAR** tot el que pot tornar a fer el mateix servei
  3. **RECUPERAR** el que es pot utilitzar amb una altra finalitat
  4. **RECICLAR** tot el que es pot transformar per revaloritzar-lo
- Cal que els plans de recollida selectiva integral de deixalles en origen es proposin aquests objectius.

Evitant les deixalles, evitem el problema

Com podríem reduir nosaltres la muntanya de deixalles que produïm?

Matèria orgànica

-La matèria orgànica és la fracció més gran de les nostres deixalles i té molt valor. Separant-la de la resta

de la brossa es pot transformar en compost de qualitat i així disminuir l'ús d'adobs químics a l'agricultura.

Paper i cartró

-Podem reduir el malbaratament de paper i cartró si rebutgem els embalatges superflus, aprofitem el paper per les dues cares o substituïm mocadors, toballons de paper, etc. per productes de roba.
-Participem en la recuperació del paper fem servir paper reciclat i col.laborem amb les recollides.

Vidre

-Un envàs retornable es pot fer servir unes 40 vegades abans d'haver-lo de reciclar. Demanem que n'hi hagi més!
- Acostumem-nos a deixar les ampolles al contenidor de vidre.

Plàstics

-Podem evitar el consum de plàstic si ens emportem el cabàs de casa en anar a comprar, comprem aliments amb pocs embalatges o els substituïm per paper, cartró o vidre...

-L'aigua, l'oli, els iogurts... per què no en envasos de vidre?

Materials mixtes

-Aquests materials tan problemàtics s'haurien de substituir. Els tetrabrics i les bosses mixtes de plàstic i alumini no es reciclen, procurem evitar-ne el consum!

Alumini

-Les llaunes, especialment les d'alumini, són un clar exemple de malbaratament de recursos. Utilitzen envasos retornables...

Tèxtil

-No llencem la roba usada. Col.laborem amb les recollides especials de roba.

Materials problemàtics

-Moderem el nostre consum de detergents i productes de neteja superflus. Sovint només es diferencien per la publicitat!

-La majora de piles són molt contaminants. Podem substituir-les per acumuladors o altres sistemes menys nocius per al medi (calculadores solars, piles recarregables, etc.). Tornem-les sempre als establiments que les recullen!

-Tornem sempre els medicaments caducats a la farmàcia.

Fins una altra

A. E. A.

Escala HI-FI: un moment de l'actuació.

FOLKLORE ARTESENC

Històries i contes (4)

Les històries que expliquem avui, giren totes sobre amors i festejos, com les anteriors, la majoria són de tipus humorístic, tema que agradava tant als nostres avis.

LES TRES GERMANES XAFALLOSES

Hi havia una vegada en una casa, tres germanes una mica curtes de gambles i, per si ni n'hi havia prou eren xafalloses; parlaven tan malament que, molts cops, hom no entenien el que deien. Això, naturalment, feia patir molt la seva mare, la qual temia, nosense raó, que per aquest defecte de les seues filles, seria molt difícil de casar-les. Un bon dia va trucar a casa un xicot que cercava fradrina per a casar-se i com que li havien dit que allí hi vivien tres noies, va demanar permís a la seua mare per a conèixer-les per, si s'escaigués, triar-ne una per a poder-s'hi casar. La mare, naturalment, no va pas dir que no, molt al contrari, de

seguida van acordar el dia i hora que el xicot les podria veure.

El dia de l'entrevista la mare va alligonar tot el bé que va saber les tres fadrines. Els va recomanar sobretot que, passés el que passés, no parlessin gens ni mica, ja que calia que causessin bona impressió al pretendent. Quan va arribar el xicot, la mare li va presentar les seues tres filles, i tot posant un topí ple d'aigua al foc, va sortir de l'estança per deixar les noies soles amb el xicot.

Va passar una llarga estona i encara que el noi no parava d'enraonar i fer preguntes a les noies, cap de les tres no deia res, només es miraven entre elles i somreien, com si els fes vergonya de parlar. Vet-aquí, però que, en un moment donat, l'aigua del topí es posà a bullir i a sobreixir-se, les noies es van trobar sobtades, sense saber que fer davant d'aquell imprevist, però tement que l'aigua apagués el foc, la més gran es decedí a cridar la

mare: *mare, la turututa sembà*, tot just va dir això que, la segona li diu: *trau la taratota bledota*. La petita adonant-se que les altre dues havien parlat, no es va poder estar de *runar-les: la mare ha dit que no xarrasteis i valtros xarristeis!*. El pretendent que fins aquell moment no s'havia pogut adonar de les mancances i defectes de les noies, amb allò ja en va tenir prou, va marxar dient-los que ja tornaria un altre dia, però ja no el van tornar a veure mai més.

LA NOIA CURTA DE VISTA

Una vegada hi havia una xicota casadora que era molt curta de vista. La miopia de la mossa, en aquell poble tothom la coneixia, i més d'una vegada la mortificaven fent-li tota mena de bromes. La seua mare, de tot això en patia més que ella mateixa i encara el seu patiment augmentava quan pensava que, per aquest defecte, seria molt difícil de maridar-la. Tot i

així, un dia, li va sortir un pretendent que, naturalment, no era del poble. El dia que aquest pretendent va voler conèixer la noia personalment, la mare (pensant que aquella ocasió en què la seva filla tenia un pretendent no se la podia deixar escapar), va dir a la xicoteta: *mira noia, aquí vora la cendra del foc, et deixo una agulla de cosir. Quan vingó aquell noi, tu, com si tinguessis bona vista, me'n fa adonar. Entesos?*, i tal dit tal fet. Quan més tard va venir el pretendent a festejar, en un moment donat, la noia va cridar la seua mare i li va dir: *mira, mare, aquí vora la cendra hi ha una agulla de cosir!*. La mare en sentir-la, fingint admiració, va reclamar: *que santa Llúcia et conservo la vista i fajo callar la mala llengua de la gent.*

EL PRETENDENT QUE VOLIA PRESUMIR DE TENIR DINERS

Una vegada hi havia un fadrí que feia poc havia fet demanar una xicoteta. El dia que la va anar a conèixer, es va emportar el seu millor amic, amb la intenció que, aquest, el fes passar per un bon partit.

Abans d'arribar a casa de la noia, el pretendent va dir al seu amic: *mira, quan seguem a casa d'ella, ja m'assentaré prop de la llar de foc, de tal manera que dissimuladament em deixaré caure la manta de l'espatlla fins al foc. Quan es comenci a cremar, tu me n'has de fer adonar tot dient-me: compte, noi, que te se crema la manta... ara que tu rai que tens diners per a poder-ne comprar un altra.* Quan va ser l'hora de la veritat i se li va començar a cremar la manta, el seu amic (que ja no se'n recordava de res del que havien parlat) li va dir: *compte noi amb la manta, que si aquesta se te crema, ja no te'n podràs comprar cap més.*

LA NOIA QUE ES VA SANAR AMB SALUT

Una vegada, una noia, tenia un pretendent que als de casa seua no els feia gens de gràcia; el trobaven egoista i poca-solta, però ella que n'estava enamorada li trobava totes les gràcies del món i, per això no feia cas dels consells dels seus pares. Va passar el temps i com que, en cap moment, la família de la noia no va donar el seu

consentiment per aquell festeig, els dos enamorats van decidir fugir plegats una d'aquelles nits. Tal i com havien quedat, la noia arreplegà tots els diners que va poder i, juntament amb les seues joies, en va fer un farcell amb el mocador. A l'hora convinguda, ell va trucar a la finestra de la noia, aquesta va agafar totes les seves pertinences i va marxar amb el seu xicot. Ja una mica lluny de casa tots dos van muntar al cavall del xicot i van començar a allunyar-se camí enllà fora del poble. Pel camí, ella, adonant-se que era lluna vella, va dir al seu xicot: *i quina lluna més clara que fa!* i el xicot li va contestar: *bona lluna fa, per anar la gossa darrera el ca.* La noia es va quedar sobtada per la resposta del seu xicot i, molesta per això de *la gossa darrera de ca* es va dir per ella mateixa: *potser sí que tenien raó els meus pares que aquest xicot és un poca-solta, perquè si ara, que encara som solters, em diu això, que em dirà un cop siguem casats?.* Va passar una estona més i de cop, decedint-se li diu: *ai que em sap greu, m'he deixat la bossa dels diners i les joies davall de la*

tauleta de nit. Ell, però que li contesta: per això rai, dona, podem anar a cercar-la, que no costarà gaire. I van desfer el camí fins a l'entrada del poble on ell es va quedar a esperar-la amb el cavall. Ella, quan va ser altre cop a casa seua, el primer que va fer es despullar-se i posar-se al llit tot esperant que passés el temps, ja que suposava que el noi, cansat d'esperar, tornaria a buscar-la. I no s'equivocà; passada una llarga estonava sentir que trucaven a la finestra, va obrir-la i, amb tota naturalitat del món li va preguntar: que vols?, i ell li feu: au, vinga dona, que es fa tard, però ella que no tenia cap intenció de moure's li va dir: que se'n vajo a jaure el ca, que la gossa no el seguirà!.

LA NOIA MAL PARLADA

Diuen que una vegada, un xicot es va enamorar de la germana del seu millor amic, al qual sempre li estava dient que li fes de bo, però aquest, que sabia que la seua germana no el podia ni veure; li trobava tots els defectes, que si era cregut, que si era antipàtic, que si era això, que si era allò, en una paraula, no

li agradava gens ni mica, i sempre que el seu germà li insinuava les intencions del seu amic, ella no en volia sentir parlar, i era per això que, aquest, sempre feia passar amb passeres al seu amic. Per un altre costat, aquest pretendent era de molt bona casa i els pares de la noia se'l miraven amb molts bons ulls. Així que, entre la insitència del seu germà i la dels seus pares, la noia no va tenir cap més remei que entrevistar-se amb el seu pretendent, confiant, però, que ella mateixa el desnonaria mostant-se-li tan esquerpa com pogués.

El dia convingut, el germà va portar el seu amic a casa i el va presentar, oficialment, a la seua germana, un cop feta la presentació de rigor els va deixar sols. La noia asseguda, estava brodant una peça de roba fina. El seu pretendent s'assegué al seu costat tot mirant-la brodar. Entre aquestes la noia enfilà altre cop l'agulla, però intencionadament no va fer el nus al cap del fil, així que, en clavar l'agulla i estirar-la, el fil se li empassa del teixit. Ho tornà a provar una altra vegada i altre cop el fil li saltà, ho va tornar a provar . . . fins

que el seu pretendent, volent ser amable i al mateix temps aprofitar l'avinatesa per a començar una conversa, li va dir: *el sastre que no fa el nus, el fil se li perd.* La noia, que aquesta era l'ocasió que esperava, li va respondre: *besa'm el cul que el tinc aubert!* El pretendent es va quedar ben parat i ben sorprès per aquesta resposta i, disgustat li va dir: *dona no cal ser tan mal parlada!* i ella, veient que anava per bon camí, li tornà a replicar: *besa'm el cul, una altra vegada!* El xicot, aquesta vegada ja no ho va poder acceptar. Indignat, es va aixecar i, tot i acomiadant-se, li va dir: *la noia que he vingut a buscar, per mi, sola es pot quedar i ella, alleugerida perquè s'havia pogut desfer d'aquell pretendent li va respondre: si el galant m'hagués agradat, d'una altra manera hauria parlat!*

I així va estar com la noia mal parlada es va sortir amb la seua. A casa disgustats, però, al cap i a la fi, havia estat el mateix pretendent que havia dit que la noia no li convenia.

A. C.

